

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Філологічний факультет

Катедра загального мовознавства

Затверджено

на засіданні катедри
загального мовознавства
філологічного факультету
Львівського національного університету імені
Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.)

Завідувач катедри Ф.С. Бацевич

Силабус з навчальної дисципліни

«Теоретичне і прикладне мовознавство»,

що викладається в межах ОПП «Українська мова та література», «Літературна творчість», «Польська мова та література», «Сербська мова та література», «Словацька мова та література», «Чеська мова та література», «Словенська мова та література», «Близькосхідні студії: перська і турецька мови та літератури (переклад включно)», «Японістичні студії», «Фольклористика», «Прикладна лінгвістика»

другого (магістерського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності **035 Філологія,**

спеціалізацій: 035.01 Українська мова та література,
035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська,
035.035 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – сербська,
035.036 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька,
035.038 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська,
035.039 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словенська,
035.067 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – перська,
035.069 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – японська,
035.09 Фольклористика,
035.10 Прикладна лінгвістика

Львів 2023 р.

Назва дисципліни	Теоретичне і прикладне мовознавство
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет ім. Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1.
Факультет та катедра, за якою закріплена дисципліна	Філологічний факультет, катедра загального мовознавства
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 03 Гуманітарні науки. Спеціальність – 035 Філологія. Спеціалізації – 035.01 Українська мова та література, 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська, 035.035 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – сербська, 035.036 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька, 035.038 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська, 035.067 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – перська, 035.069 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – японська, 035.09 Фольклористика, 035.10 Прикладна лінгвістика
Викладачі дисципліни	Завідувач катедри загального мовознавства, доктор філологічних наук, професор, заслужений професор ЛНУ ім. Івана Франка, заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії наук вищої школи України Флорій Сергійович Бацевич
Контактна інформація викладачів	floriy.batsevych@lnu.edu.ua https://philology.lnu.edu.ua/employee/batsevych-florij
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за адресою: вул. Університетська, 1, ауд.343) або онлайн-консультації за попередньою домовленістю.
Сторінка дисципліни	https://philology.lnu.edu.ua/course/teoretychne-i-prykladne-movoznavstvo
Інформація про дисципліну	Курс «Теоретичне і прикладне мовознавство» є нормативною дисципліною зі спеціальності 035 Філологія для освітньо-професійних програм «Українська мова та література», «Літературна творчість», «Польська мова та література», «Сербська мова та література», «Словацька мова та література», «Чеська мова та література», «Близькосхідні студії: перська і турецька мови та літератури (переклад включно)», «Японістичні студії», «Фольклористика», «Прикладна лінгвістика», яка викладається в 1-му семестрі в обсязі 3,5 кредитів ЄКТС.
Коротка анотація	Дисципліна «Теоретичне і прикладне мовознавство» призначена для студентів-магістрів першого року навчання. Розвиток

<p>дисципліни</p>	<p>мовознавства в ХХ ст. відбувався під значним впливом лінгвофілософських ідей та теоретичного осмислення сутності й природи мови. Саме з філософської точки зору мова постає як «оселя духу» людини (М. Гайдеггер), а з теоретичних позицій – як сукупність форм (модусів) існування мовного коду: Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності. У межах пропонованого курсу послідовно розглядаються основні дихотомії лінгвістики початку ХХІ ст., зокрема, поняття модусів (теоретичних форм) існування мови: Мова, Мовлення і Мовленнєва діяльність; значення і смисл; парадигматика і синтагматика; синхронія і діахронія та інші. Аналізуються основні одиниці та організація згаданих основних модусів існування мовного коду під радикалом новітніх здобутків у теоретичному та прикладному мовознавстві, суміжних дисциплінах. Поглиблюються знання студентів про знакову організацію мови, лінгвальні аспекти породження та сприйняття текстів та дискурсів (текстотворення і текстосприйняття). Розглядаються основні напрями сучасної теоретичної та прикладної лінгвістики, що сформувались на «межі» з іншими гуманітарними та негуманітарними напрямками знань.</p> <p>Курс передбачає ознайомлення студентів з найважливішими методологічними, теоретичними концепціями, в яких на конкретних етапах розвитку лінгвістичної думки ставляться питання щодо сутності й природи такого феномену людського буття, яким є природна мова – найскладніша з усіх існуючих символічних систем. Розглядаються концепції В. фон Гумбольдта, неогумбольдтіанства, Ф. де Соссюра, аналітичної філософії. Окремий аспект курсу – ознайомлення студентів з концепціями сутності й природи мови вітчизняних лінгвістів. Важлива складова курсу – ознайомлення студентів з основними напрямками та категорійним апаратом прикладної лінгвістики, переважно з акцентом на процеси текстотворення і текстосприйняття.</p>
<p>Мета та цілі дисципліни</p>	<p>Мета навчальної дисципліни – ознайомлення студентів з 1) основними положеннями організації теоретичних форм існування мовного коду: Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності, зокрема з (а) системно-структурною організацією Мови, її знаковою природою, зв'язками з мисленням та зовнішніми чинниками (суспільством, історією та ін.); (б) специфікою функційно-комунікативної організації Мовленнєвої діяльності (зокрема поняттями мовленнєвих актів, мовленнєвих жанрів, дискурсів та ін.); 2) основними напрямками і категорійним апаратом сучасної прикладної лінгвістики, зокрема проблемами текстотворення і текстосприйняття.</p> <p>Основні завдання дисципліни:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розглянути сутність, природу, внутрішню організацію та зовнішні зв'язки основних теоретичних форм (модусів) існування живої людської мови: Мови, Мовлення, Мовленнєвої діяльності. 2. Познайомити студентів з системно-структурною організацією Мови, її знаковою природою, зв'язками з мисленням та зовнішніми чинниками (суспільством, історією та ін.). 3. Визначити специфіку функційно-комунікативної організації Мовленнєвої діяльності (зокрема розглянути поняття мовленнєвих актів, мовленнєвих жанрів, дискурсів, наративів та ін.) у їхніх зв'язках з основними напрямками прикладної лінгвістики. 4. Показати нерозривний зв'язок науки про мову з філософією,

	<p>когнітивістикою, семіотикою, соціологією, іншими науками, що формують світогляд людини, лежать в основі парадигмального (епістемного) розвитку лінгвістики.</p> <p>5. Обґрунтувати основні напрями і категорійний апарат сучасних напрямів прикладної лінгвістики, зокрема напрями, пов'язаними з процесами текстотворення і текстосприйняття.</p> <p>6. Пізнати основні етапи розвитку знань про мову в історії гуманітаристики, зрозуміти їх значення для розвитку сучасної науки про мову в цілому і вітчизняного мовознавства – зокрема.</p> <p>Теоретичні положення курсу ґрунтуються на історичних коментарях щодо часу й авторів відповідних теорій та концепцій.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p><i>1. Основна</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної генології. – К., 2006. 2. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної прагматики. – К., 2011. 3. Бацевич Ф.С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. – Львів, 2005. 4. Бацевич Ф. Нариси з теорії тексту. – Львів, 2019. 5. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К., 2009. 6. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. – Вид. перше. – К., 2008; 2-ге вид. – К., 2023. 7. Бацевич Ф., Кочан І. Лінгвістика тексту. – Львів, 2016. 2-ге вид. – Львів, 2022. 8. Голубовська І.О., Корольов І.Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики. – К., 2011. 9. Іванова Л.П. Курс лекцій із загального мовознавства. – К., 2006. 10. Корольов І.Р., Письменна Ю.О., Рожченко З.В. Основи лінгвістичних знань: Навчальний посібник. – К., 2013. 11. Кочерган М.П. Загальне мовознавство: Підручник. – 3-тє вид. – К.: Академія, 2008. 12. Мацюк Г. До витоків соціолінгвістики. Соціологічний напрям у мовознавстві. – Львів, 2008. 13. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. – Полтава, 2008. 14. Семчинський С.В. Загальне мовознавство: Підручник. – К., 1996. 15. Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. – К., 1998. <p><i>2. Додаткова</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф. Смысл: сутність і сфери вияву в мові // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 34. Ч.1. 2004. – С. 246–353. 2. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. – К., 1996. 3. Домброван Т. Мова в контексті синергетики. – Одеса, 2013. 4. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики. – Донецьк, 2008. 5. Заборна М. Лінгвістична генологія: Навчально-методичний комплекс. – Тернопіль, 2018. 6. Мацюк Г. Сучасна соціолінгвістика: тенденції в розвитку теорії та завдання // Мова і суспільство. Вип. 10. – Львів, 2010. – С. 5-20. 7. Пінкер С. Мова як інстинкт: Пер. з англ. – Харків, 2023. 8. Прикладна лінгвістика: навчальний посібник/ МОН України, Уманський держ. пед. ун.-т. імені Павла Тичини/;

	<p>упорядник: Н. А. Цимбал. – Умань, 2019.</p> <p>9. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2010.</p> <p>10. Філософські питання мовознавства. – К., 1972.</p> <p>11. Хомський Н. Роздуми про мову. – Львів, 2000.</p> <p>12. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації. – К., 2010.</p> <p>13. Asher R. The Encyclopedia of Language and Linguistics. – Oxford, N. Y.: Pergamon Press, 1994. – Vol. 1–10.</p> <p>14. Encyklopedia językoznawstwa ogólnego. – Wrocław; Warszawa; Kraków.–1993.</p> <p>15. Leech G.N. Principles of pragmatics. – L.-N.J., 1983.</p> <p><i>3. Інтернет-джерела</i></p> <p>1. Електронні ресурси НБУВ http://www.irbis-nbuv.gov.ua/</p> <p>2. Лінгвістичний портал MOVA.info http://www.mova.info/</p> <p>3. Український лінгвістичний портал https://www.ulif.org.ua/</p>
Тривалість курсу	Один семестр (1-й)
Обсяг курсу	Загальний обсяг – 105 годин, зокрема 32 години аудиторних, з них – 16 годин лекційних, 16 практичних, 73 години самостійної роботи, 3,5 кредити ЄКТС.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • основні положення організації та функціонування одиниць та категорій Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності як основних форм (модусів) існування людської мови; • орієнтуватись в основних напрямках розвитку сучасних теоретичної та прикладної лінгвістики; • методи, методика і прийоми аналізу текстових і дискурсивних структур; • авторів і час формування конкретних лінгвістичних концепцій та теорій, тенденції розвитку теоретичного і прикладного мовознавства в Україні; <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виявляти зв'язки історії розвитку лінгвістичних ідей із розвитком сучасного мовознавства шляхом аналізу об'єкта і предмета дослідження, понятійної бази науки про мову, методів аналізу мови; • аналізувати поняттєво-термінологічний апарат лінгвістики в межах теоретичних підходів до мови, а також різних практичних (прикладних) напрямів та шкіл; • виявляти витоки і шляхи розвитку найважливіших сучасних ідей та напрямів мовознавства; • виявляти філософсько-методологічні засади сучасних теоретичних та прикладних світових та вітчизняних лінгвістичних концепцій. <p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p>ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p>

	<p>ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні. ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p><u>Фахові компетентності:</u> ФК 1. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах. ФК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки. ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів. ФК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань. ФК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.</p> <p><u>Програмні результати навчання:</u> ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами. ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування. ПРН 7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці. ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації. ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації). ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних. ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.</p>
Ключові слова	Мова, Мовлення, Мовленнєва діяльність, комунікація, функції мови, лінгвoseміотика, соціолінгвістика, психолінгвістика, нейролінгвістика, етнолінгвістика, дискурс, дискурс-аналіз, мовленнєвий жанр, мовленнєвий акт, лінгвонаратологія, корпусна лінгвістика, комп'ютерна лінгвістика.
Формат курсу	Очний
Теми	* СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Іспит

Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з фахових лінгвістичних дисциплін.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Викладач використовує такі навчальні методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, проблемне викладання, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький методи; • за дидактичними завданнями: словесні – лекція, евристична бесіда, дискусія; наочні – ілюстрація, демонстрація; практичні – робота з текстом, реферати.
Необхідне обладнання	Проектор, екран для проектування слайдів, ноутбук, доступ до інтернету.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>робота на практичних заняттях</u>: максимальна кількість балів – 24 (8 практичних занять, за одне заняття – максимум 3 бали). 3 бали – студент повною мірою володіє навчальним матеріалом, самостійно та аргументовано його викладає під час усних відповідей та виконання письмових практичних завдань, послідовно наводить правильні приклади; 2 бали – студент володіє навчальним матеріалом на достатньому рівні, розуміє і викладає його основний зміст під час усних відповідей та виконання письмових практичних завдань, однак недостатньо впевнено аргументує, допускає окремі несуттєві неточності та незначні помилки; 1 бал – студент засвоїв навчальний матеріал фрагментарно, поверхово, не може аргументувати та навести власний ілюстративний матеріал під час усних відповідей та виконання письмових практичних завдань, допускає суттєві неточності та помилки; 0 балів – студент не володіє навчальним матеріалом, не може викласти зміст питань теми під час усних відповідей; не виконав письмові практичні завдання. • <u>поточне тестування</u> за двома змістовими модулями: максимальна кількість балів – 20. За один модуль – максимум 10 балів: 10 завдань по 1 балу. • <u>підготовка реферату</u> (на вибір студента із запропонованих викладачем тем): максимальна кількість балів – 6. Критерії оцінювання реферату: змістовність та інформативність, логічна послідовність викладу, власне бачення проблеми, покликання на використані джерела. 5-6 балів – тему реферату розкрито у повному обсязі, матеріал викладено логічно з відповідними висновками, студент показує глибокі знання з теми реферату, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання під час захисту; 3-4 бали – тему реферату розкрито з незначними помилками або неточностями, але в цілому матеріал викладено логічно з відповідними висновками, під час захисту студент показує знання з теми реферату, майже впевнено відповідає на поставлені запитання; 1-2 бали – тему реферату розкрито не у повному обсязі, з суттєвими помилками або неточностями, з нечітко сформульованими висновками, під час захисту студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання з теми реферату, не завжди дає вичерпні

відповіді на запитання;
0 балів – реферат не виконано взагалі або тему реферату не розкрито.

• **Іспит (підсумкове тестування та усне опитування):** максимальна кількість балів – 50.

Підсумкове тестування – максимум 30 балів: 30 завдань по 1 балу;
усне опитування – максимум 20 балів: 2 розширених питання по 10 балів максимум.

9-10 балів – відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, правильно, обґрунтовано, логічно, які містять аналіз і систематизацію, аргументовані висновки;

7-8 балів – відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу; виявлено знання і розуміння основних положень навчальної дисципліни;

5-6 балів – відповіді, в яких основні положення навчального матеріалу відтворено на рівні заучування без достатнього його розуміння;

3-4 бали – погане володіння навчальним матеріалом, лише часткові відповіді

на питання; відсутність чіткого і логічного формулювання основних понять;

1-2 бали – студент не засвоїв навчальний матеріал, має віддалене уявлення про те, що його запитують;

0 балів – студент не відповів на запитання.

Підсумкова максимальна кількість балів - 100.

Академічна доброчесність: Очікується, що наукові розвідки студентів будуть їх оригінальними дослідженнями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідуватимуть лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання видів письмових робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному оцінюванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях і активність студента під час практичного заняття; **недопустимість** пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом або іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого

	<p>завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Теми рефератів</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Функції, які виконує мова в сучасному суспільстві. 2. Специфіка основних і проміжних рівнів мови. 3. Лінгвістична концепція Н. Хомського. 4. Мова і семіотика. 5. Співвідношення понять „значення” і „смысл” у сучасній лінгвістиці. 6. Сутність і природа мови в концепції О.О. Потебні. 7. О. Потебня про зв'язок мови і мислення, породження і сприйняття мовлення. 8. Основні проблеми соціолінгвістики на сучасному етапі. 9. Проблеми сучасних психолінгвістики і теорії мовленнєвої діяльності. 10. Поняття мовленнєвого жанру. Основні проблеми лінгвістичної генології. 11. Поняття мовленнєвого акту. Структура мовленнєвого акту. 12. Дискурс і його основні ознаки. Типологія дискурсів. 13. Проблеми прикладної дискурсології. 14. Проблеми сучасної когнітивної лінгвістики. 15. Проблеми сучасної корпусної лінгвістики. 16. Проблеми сучасної лінгвонаратології. 17. Комп'ютерна лінгвістика на сучасному етапі. 18. Проблеми дискурсу в працях українських лінгвістів. 19. Наратив та його структура. Основні проблеми лінгвонаратології. 20. Прикладні проблеми текстотворення і текстосприйняття.
<p>Питання до іспиту</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Основні ознаки сучасного мовознавства. • Зв'язки мовознавства з іншими науками. • Основні напрями розвитку мовознавства на сучасному етапі. • Постулат про форми існування явищ мови: Мову, Мовлення і Мовленнєву діяльність. • Постулат про значення і смисл. • Постулат про синхронію і діахронію, функціонування і розвиток мови. • Постулат про ієрархію функцій мови. • Поняття про структуру мови. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні зв'язки елементів мови. • Поняття про систему мови. Основні й проміжні рівні мови. • Співвідношення одиниць Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності. • Частини мови і їх роль в ієрархії рівнів мови. • Теорія ізоморфізму та ієрархії рівнів мови. • Проблема тексту і дискурсу та рівневого членування мови. • Основні проблеми менталінгвістики. • Коротка історія формування психолінгвістики. • Методи і прийоми сучасної психолінгвістики. • Коротка історія формування нейролінгвістики. • Основні проблеми нейролінгвістики на сучасному етапі. • Структура людського мозку. Зони Брока, Верніке, Річардса-Пенфілда та їх роль у процесах породження і сприйняття мовлення.

	<ul style="list-style-type: none"> • Теорії породження і сприйняття мовлення. Роль «негативного» мовного матеріалу у встановленні етапів породження мовлення. • Історія формування ідей соціолінгвістики. • Основні поняття соціолінгвістики. Мова і суспільство. • Мова і особистість, мова і сім'я, мова і релігія. • Мова і культура, мова й історія. • «Мовна ситуація»: семантичне та прагматичне наповнення поняття. • Аналіз мовної ситуації в Україні. • Мовні ситуації в країнах Європи і Азії. • Соціолінгвістика на сучасному етапі. • Ідеї мови як ергону і мови як енергеї в концепції В. фон Гумбольдта. • Породження і сприйняття мовлення в працях О.О. Потєбні. • Мова, Мовлення і Мовленнєва діяльність у концепції Ф. де Соссюра. • Ідеї мовленнєвої діяльності в школі Л.С. Виготського. • Н. Хомський про породження і сприйняття мовлення, вроджену природу мовленнєвої здатності. • Концепція С. Пінкера про вродженість здатності до мовлення. • Мовлення і його сприйняття як типи діяльності, притаманній людині. • Ідеї етапів породження мовлення в сучасній лінгвістиці. • Вчення про мовленнєвий акт Дж. Остіна. • Структура і типологія мовленнєвих актів у концепції Дж. Серля. • Поняття про локуцію, ілокуцію і перлокуцію мовленнєвого акту. • Мовленнєвий акт і структура дискурсу. • Проблема взаємодії мовленнєвих актів у дискурсі. • Методи, методики і прийоми дослідження мовленнєвих актів. • Мовленнєві акти і різні типи текстів. • Історія формування концепції мовленнєвих жанрів. • Основні проблеми сучасної генології. • Історія формування поняття «дискурс» у сучасній лінгвістиці. • Структура дискурсу в концепціях американських лінгвістів. • Проблема типології дискурсів. • Поняття «текст» у сучасній лінгвістиці. Ознаки і категорії тексту. • Співвідношення понять «текст» і «дискурс». • Дискурс як «текст, занурений у життя». • Проблема типології текстів і дискурсів. • Одиниці й категорії Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності. • Дискусії про теоретичні форми існування мови.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література	Завдання, год.	Термін виконання
МОДУЛЬ І.					
Змістовий модуль 1. Концепції Мови як теоретичної форми існування мовного коду.					
1 т. 2 год.	<p>Тема 1. Предмет і об'єкт лінгвістики на сучасному етапі розвитку гуманітарного знання. Методологічні засади сучасної лінгвістики.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні ознаки сучасного мовознавства. 2. Зв'язки мовознавства з іншими науками. 3. Основні напрями розвитку теоретичного прикладного мовознавства на сучасному етапі. 4. Постулат про форми існування явищ мови: Мову, Мовлення і Мовленнєву діяльність. 5. Постулат про значення і смисл. 6. Постулат про синхронію і діахронію, функціонування і розвиток мови. 7. Постулат про ієрархію функцій мови. 	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. – К., 2008; Голубовська І.О., Корольов І.Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики. – К., 2011; Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. – Полтава, 2008.	Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції.	1 т.
2 т. 2 год.	<p>Тема 1. Методологічні засади сучасної лінгвістики. Постулати сучасної лінгвістики.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні категорії феноменології та герменевтики стосовно науки про мову. 2. Охарактеризувати поняття антропоцентризму, функціоналізму й комунікативізму сучасної лінгвістики. 	практичне заняття	Бацевич Ф. Смисл: сутність і сфери вияву в мові // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 34. Ч. 1. – 2004. – С. 246–353; Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. – К., 2008; Голубовська І.О., Корольов І.Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики. – К., 2011; Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К.,	Підготовка розгорнутого повідомлення про співвідношення одиниць і категорій усіх теоретичних форм існування мови. Ознайомлення з працею Ф. Бацевича: Смисл: сутність і сфери вияву в мові // Вісник	2 т.

	<p>3. Постулат про багатопредметність сучасної лінгвістики.</p> <p>4. Постулат про Мову, Мовлення і Мовленнєву діяльність як форми існування мовного коду.</p> <p>5. Постулат про значення і смисл у сучасній лінгвістиці.</p> <p>6. Постулат про ієрархію функцій мови.</p> <p>7. Прикладне мовознавство на сучасному етапі.</p>		<p>2008; Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. – Полтава, 2008.</p>	<p>Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 34. Ч. 1. – 2004. – С. 246–353.</p> <p>5 год.</p>	
3 т. 2 год.	<p>Тема 2. Мова як теоретична форма існування мовного коду і системно-структурне утворення.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про структуру мови. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні зв'язки елементів мови. 2. Поняття про систему мови. Основні й проміжні рівні мови. 3. Співвідношення одиниць Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності. 4. Частина мови і їх роль в ієрархії рівнів мови. 5. Теорія ізоморфізму та ієрархії рівнів мови. 6. Проблема тексту і дискурсу та рівневого членування мови. 	лекція	<p>Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. – Полтава, 2008; Семчинський С.В. Загальне мовознавство: Підручник. – К., 1996.</p>	<p>Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції.</p> <p>4 год.</p>	3 т.
4 т. 2 год.	<p>Тема 2. Мова як системно-структурне утворення. Проблема рівневого членування мови.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Система, структура, елементи мови: співвідношення понять. 2. Категорії та одиниці основних і проміжних рівнів мови. 3. Лінгвальні вияви парадигматичних відношень на всіх рівнях мовної системи. 4. Лінгвальні вияви синтагматичних відношень на 	практичне заняття	<p>Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. – Полтава, 2008; Семчинський С.В. Загальне мовознавство: Підручник. – К., 1996.</p>	<p>Підготовка розгорнутого повідомлення про основні й проміжні рівні мовної системи та лінгвальні вияви парадигматичних і синтагматичних відношень на цих рівнях.</p> <p>5 год.</p>	4 т.

	<p>всіх рівнях мовної системи.</p> <p>5. Основні частини мови та їх роль у формуванні ізоморфізму рівнів мовної системи.</p> <p>6. Рівневе членування мови і проблеми текстотворення і текстосприйняття.</p>				
5 т. 2 год.	<p>Тема 3. Мова і мислення. Проблеми сучасної менталінгвістики. Проблеми психолінгвістики і нейролінгвістики.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні проблеми менталінгвістики. 2. Коротка історія формування психолінгвістики. 3. Методи і прийоми сучасної психолінгвістики. 4. Досягнення психолінгвістики. 5. Коротка історія формування нейролінгвістики. Основні проблеми нейролінгвістики на сучасному етапі. 6. Структура людського мозку. Зони Брока, Верніке, Річардса-Пенфілда та їх роль у процесах породження і сприйняття мовлення. 7. Теорії породження і сприйняття мовлення. Роль «негативного» мовного матеріалу у встановленні етапів породження мовлення. 	лекція	<p>Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики. – Донецьк, 2008; Корольов І.Р., Письменна Ю.О., Рожченко З.В. Основи лінгвістичних знань: Навчальний посібник. – К., 2013; Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. – Полтава, 2008.</p>	<p>Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції.</p> <p>4 год.</p>	5 т.
6 т. 2 год.	<p>Тема 3. Проблеми менталінгвістики та психолінгвістики. Проблеми нейролінгвістики.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психолінгвістика на сучасному етапі розвитку. 2. Вільний асоціативний експеримент та його можливості. 3. Досягнення і перспективи психонаратології та психолінгвістичного аналізу тексту і дискурсу. 4. Мова і мислення крізь категорії та методи нейролінгвістики. Зони головного мозку, пов'язані з мовою і мовленням. 	практичне заняття	<p>Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики. – Донецьк, 2008; Корольов І.Р., Письменна Ю.О., Рожченко З.В. Основи лінгвістичних знань: Навчальний посібник. – К., 2013; Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. – Полтава, 2008.</p>	<p>Підготовка розгорнутого повідомлення про проблемні питання сучасної психолінгвістики та нейролінгвістики.</p> <p>5 год.</p>	6 т.

	<p>5. Теорії породження мовлення та їх евристичний потенціал.</p> <p>6. Сучасні теорії сприйняття мовлення.</p> <p>7. Мовні девіації та їх роль у розумінні процесів текстотворення і текстосприйняття.</p>				
7 т. 2 год.	<p>Тема 4. Мова, суспільство та історія. Проблеми сучасної соціолінгвістики.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія формування ідей соціолінгвістики. 2. Основні поняття соціолінгвістики. Мова і суспільство. 3. Мова і особистість, мова і сім'я, мова і релігія. 4. Мова і культура, мова й історія. 5. «Мовна ситуація»: семантичне та прагматичне наповнення поняття. 6. Аналіз мовної ситуації в Україні. 7. Мовні ситуації в країнах Європи і Азії. 8. Соціолінгвістика на сучасному етапі. 	лекція	<p>Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Мацюк Г. До витоків соціолінгвістики. Соціологічний напрям у мовознавстві. – Львів, 2008; Мацюк Г. Сучасна соціолінгвістика: тенденції в розвитку теорії та завдання// Мова і суспільство. – Львів, 2010. – Вип. 1. – С. 5–20.</p>	<p>Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції.</p> <p>Підготовка до контрольного тестування.</p> <p>4 год.</p>	7 т.
8 т. 2 год.	<p>Тема 4. Мова, суспільство та історія. Проблеми сучасної соціолінгвістики.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток ідей зв'язку мови і суспільства в історії розвитку мовознавства. 2. Основні поняття і категорійний апарат сучасної соціолінгвістики. 3. Зв'язок мови і різних типів особистостей і соціальних груп: індивід, сім'я, колектив, держава, суспільство. 4. Типи зв'язків мови і суспільства. Мова і релігія: взаємовпливи і взаємозбагачення. 5. Мовна ситуація в Україні. Мова і війна. 6. Основні напрями соціолінгвістики на сучасному етапі розвитку. 	практичне заняття	<p>Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Мацюк Г. До витоків соціолінгвістики. Соціологічний напрям у мовознавстві. – Львів, 2008; Мацюк Г. Сучасна соціолінгвістика: тенденції в розвитку теорії та завдання// Мова і суспільство. – Львів, 2010. – Вип. 1. – С. 5–20.</p>	<p>Підготовка розгорнутого обґрунтування аналізу мовної ситуації в Україні.</p> <p>5 год.</p>	8 т.

МОДУЛЬ II.

Змістовий модуль 2. Концепції Мовленнєвої діяльності як теоретичної форми існування мовного коду.

9 т. 2 год.	<p>Тема 5. Зародження ідей мовленнєвої діяльності.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ідеї мови як ергону і мови як енергеї в концепції В. фон Гумбольдта. 2. Породження і сприйняття мовлення в працях О.О. Потебні. 3. Мова, Мовлення і Мовленнєва діяльність у концепції Ф. де Соссюра. 4. Ідеї мовленнєвої діяльності в наукових школах 50-80-х років ХХ ст. 5. Н. Хомський про породження і сприйняття мовлення, вроджену природу мовленнєвої здатності. 6. Концепція С. Пінкера про вродженість здатності до мовлення. 7. Мовлення і його сприйняття як типи діяльності, притаманній людині. 8. Ідеї етапів породження мовлення в сучасній лінгвістиці. 	лекція	Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. – К., 2008; Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. – К., 1998; Хомський Н. Роздуми про мову. – Львів, 2000.	Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції. 4 год.	9 т.
10 т. 2 год.	<p>Тема 5. Концепції мовленнєвої діяльності. Мовленнєва діяльність як форма існування мови.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Динамічні концепції мови в історії розвитку лінгвістичних ідей. 2. Концепції текстотворення і текстосприйняття: В. фон Гумбольдт, О.О. Потебня, Ф. де Соссюр, школи теорії мовленнєвої діяльності. 3. Концепція «мовної здатності» й «вродженості глибинних структур» Н. Хомського. 4. Онтологічні концепції неохомскіанців щодо мови як вродженого інстинкту: С. Пінкер, А. Судзуку та ін. 5. Гносеологічні концепції мовленнєвої діяльності: семіологічна, наслідувальна та ін. 	практичне заняття	Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. – К., 2008; Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. – К., 1998; Хомський Н. Роздуми про мову. – Львів, 2000.	Обговорення ідей, висловлених в працях В. фон Гумбольдта, О.О. Потебні, Ф. де Соссюра, Н. Хомського, С. Пінкера. 5 год.	10 т.

	6. Концепція етапів породження мовлення та її емпіричне застосування.				
11 т. 2 год.	<p>Тема 6. Теорія мовленнєвої діяльності на сучасному етапі розвитку. Поняття мовленнєвого акту та його структури.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вчення про мовленнєвий акт Дж. Остіна. 2. Структура і типологія мовленнєвих актів у концепції Дж. Серля. 3. Поняття про локуцію, ілокуцію і перлокуцію мовленнєвого акту. 4. Мовленнєвий акт і структура дискурсу. 5. Проблема взаємодії мовленнєвих актів у дискурсі. 6. Методи, методики і прийоми дослідження мовленнєвих актів. 7. Мовленнєві акти і різні типи текстів. 	лекція	Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної прагматики. – К., 2011; Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. – К., 2009; Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. – Полтава, 2008; Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації. – К., 2010.	Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції.	11 т.
12 т. 2 год.	<p>Тема 6. Поняття мовленнєвого акту та його структури. Методи і прийоми дослідження мовленнєвих актів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття перформативів та констативів у концепції Дж. Остіна. 2. Поняття мовленнєвого акту. Розвиток ідеї типології мовленнєвих актів в історії лінгвістики і лінгвофілософії. 3. Типи взаємодій мовленнєвих актів у живому спілкуванні (дискурсі) й творенні текстів. 4. Застосування новітніх методів, методик і прийомів аналізу мовленнєвих актів. 5. Новітні методи, методики і прийоми аналізу непрямих мовленнєвих актів та їх смислового наповнення. 6. Мовленнєвоактова структура текстів різних функційних стилів і жанрів. 	практичне заняття	Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної прагматики. – К., 2011; Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. – К., 2009; Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008; Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. – Полтава, 2008; Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації. – К., 2010.	Підготовка розгорнутого повідомлення про етапи розвитку теорії мовленнєвих актів. Аналіз структури мовленнєвих актів і виявлення імпліцитних комунікативних смислів у тексті (на вибір студента).	12 т.
13 т.	Тема 7. Основні поняття лінгвістичної	лекція	Бацевич Ф. Вступ до лінгвістичної генології. – К.,	Опрацювання відповідних	13 т.

2 год.	<p>генології та теорії дискурсу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дискурсологія на сучасному етапі розвитку прикладної лінгвістики. Проблеми типології дискурсів. 2. Корпусна лінгвістики: здобутки і перспективи. 3. Лінгвонаратологія як напрям прикладної лінгвістики. 4. Комп'ютерна лінгвістика та її основні напрями. 5. Прикладні аспекти концептуального аналізу мови. 6. Квантитативна лінгвістика: досягнення та перспективи 		<p>2006; Бацевич Ф.С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. – Львів, 2005; Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. – К., 2009; Голубовська І.О., Корольов І.Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики. – К., 2011.</p>	<p>параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції.</p> <p>4 год.</p>	
14 т. 2 год.	<p>Тема 7. Проблеми сучасної генології. Поняття про мовленнєвий жанр. Основні положення теорії дискурсу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні методи аналізу дискурсів. Школи і напрями дискурс-аналізу. 2. Мовленнєвий жанр як складник дискурсу (тексту) та його організація. 3. Типологія мовленнєвих жанрів в аспекті текстотворення і текстосприйняття. 4. Лінгвонаратологія як напрям прикладної лінгвістики: проблеми та перспективи. 5. Новітні проблеми концептуального аналізу текстів і дискурсів. 6. Основні напрями та проблеми квантитативної лінгвістики. 	практичне заняття	<p>Бацевич Ф. Вступ до лінгвістичної генології. – К., 2006; Бацевич Ф.С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. – Львів, 2005; Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. – К., 2009; Голубовська І.О., Корольов І.Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики. – К., 2011.</p>	<p>Підготовка розгорнутого повідомлення про проблемні питання сучасної дискурсології та лінгвістичної генології.</p> <p>Підготовка реферату з проблематики теоретичного і прикладного мовознавства (на вибір студента із запропонованих викладачем тем).</p> <p>5 год.</p>	14 т.
15 т. 2	<p>Тема 8. Сучасні теоретичні та прикладні аспекти аналізу тексту і дискурсу. Підсумки курсу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «текст» у сучасній лінгвістиці. Ознаки і категорії тексту. 	лекція	<p>Бацевич Ф., Кочан І. Лінгвістика тексту. – Львів, 2016; Бацевич Ф.С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. – Львів, 2005; Бацевич Ф. Нариси з теорії тексту. – Львів, 2019; Бацевич Ф. Основи</p>	<p>Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції.</p>	15 т.

год.	<ol style="list-style-type: none"> 2. Співвідношення понять «текст» і «дискурс». Прикладні аспекти текстотворення та дискурсології. 3. Дискурс як «текст, занурений у життя». 4. Проблема типології текстів і дискурсів. Прикладні аспекти дискурсології. 5. Теоретичні й прикладні аспекти виявлення одиниць й категорій Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності. 6. Дискусії про форми існування мови в сучасній лінгвістиці. 7. Підсумки курсу «Теоретичне і прикладне мовознавство». 		<p>комунікативної лінгвістики. – К., 2009.</p>	<p>Підготовка до контрольного тестування.</p> <p>5 год.</p>	
16 т. 2 год.	<p>Тема 8. Ознаки і категорії тексту. Проблема типології текстів і дискурсів. Дискусії про теоретичні форми існування мови.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Напрями у розумінні поняття «текст». Ознаки тексту. Текст і «нетекст». 2. Категорії тексту: когезія, когерентність, ретроспекція, проспекція та ін. 3. Співвідношення понять «текст» і «дискурс». Текст у дискурсі; дискурс у тексті. 4. Підходи до типології текстів у сучасній лінгвістиці. 5. Дискурсологія і текстотворення. 6. Підсумки курсу «Теоретичне і прикладне мовознавство». 	<p>практичне заняття</p>	<p>Бацевич Ф., Кочан І. Лінгвістика тексту. – Львів, 2016; Бацевич Ф.С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. – Львів, 2005; Бацевич Ф. Нариси з теорії тексту. – Львів, 2019; Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. – К., 2009.</p>	<p>Опрацювання відповідних розділів рекомендованої літератури з проблем категорійної організації текстів і дискурсів.</p> <p>Підготовка реферату з проблематики теоретичного і прикладного мовознавства (на вибір студента із запропонованих викладачем тем).</p> <p>5 год.</p>	<p>16 т.</p>